

Etnolingwistyka

Sylabus zajęć

Informacje podstawowe

Kierunek studiów Filologia wschodniosłowiańska		Cykl dydaktyczny 2024/25	
Specjalność filologia rosyjska		Kod zajęć 09FWSROSW.22P.06379.24	
Jednostka organizacyjna Wydział Neofilologii		Języki wykładowe polski	
Poziom studiów studia drugiego stopnia		Obligatoryjność Fakultatywny	
Forma studiów studia niestacjonarne wieczorowe		Blok zajęciowy Przedmioty podstawowe	
Profil studiów profil ogólnoakademicki			
Koordynator zajęć	Paulina Bortnowska		
Prowadzący zajęcia	Paulina Bortnowska		
Okres Semestr 2	Forma zajęć / liczba godzin / forma zaliczenia • Wykład: 30, Zaliczenie z oceną; w tym zajęcia zdalne: ◦ Wykład synchroniczny: 30		Liczba punktów ECTS 3

Cele kształcenia dla zajęć

Kod	Cel
C1	Celem zajęć jest zapoznanie studentów z obszarem i metodologią badań etnolingwistycznych. Szczególna uwaga zostanie zwrócona na problematykę etnolingwistyczną powiązaną ze społecznościami wschodniosłowiańskiego obszaru językowego.

Wymagania wstępne

Podstawowa wiedza z zakresu nauki o języku i wiedza o kulturze.

Efekty uczenia się dla zajęć

Kod	Efekty uczenia się dla zajęć w zakresie	Efekty uczenia się dla kierunku	Metody weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się dla zajęć
Wiedzy - Student/ka:			
W1	zna i rozumie przedmiotową i metodologiczną specyfikę etnolingwistyki, jej źródła, przedstawicieli, osiągnięcia, założenia, interdyscyplinarny charakter oraz określa miejsce i rolę tej subdyscypliny na gruncie współczesnej humanistyki	FWS_K2_W01, FWS_K2_W02, FWS_K2_W04	Kolokwium pisemne, udział w dyskusji w trakcie zajęć dot. omawianych zagadnień
W2	ma uporządkowaną wiedzę ogólną obejmującą terminologię, teorię i metodologię z zakresu językoznawstwa, w tym w szczególności z zakresu badań etnolingwistycznych	FWS_K2_W02, FWS_K2_W03	Kolokwium pisemne
W3	zna i rozumie relacje pomiędzy językiem a kulturą, zjawiska relatywizmu i uniwersalizmu językowego, kulturowe funkcje języka	FWS_K2_W05	Kolokwium pisemne, udział w dyskusji w trakcie zajęć dot. omawianych zagadnień
Umiejętności - Student/ka:			
U1	potrafi posługiwać się pojęciami, terminologią z zakresu badań etnolingwistycznych	FWS_K2_U05, FWS_K2_U06	Kolokwium pisemne, udział w dyskusji w trakcie zajęć dot. omawianych zagadnień
U2	potrafi wyszukiwać, analizować, oceniać, selekcjonować i wykorzystywać różnego rodzaju dane źródłowe do przeprowadzenia rekonstrukcji językowo-kulturowego obrazu wybranego elementu rzeczywistości materialnej lub niematerialnej	FWS_K2_U01, FWS_K2_U02, FWS_K2_U03	Kolokwium pisemne, udział w dyskusji w trakcie zajęć dot. omawianych zagadnień
U3	potrafi dokonać interpretacji określonych zjawisk i mechanizmów językowych z wykorzystaniem instrumentarium analityczno-interpretacyjnego wypracowanego w ramach badań etnolingwistycznych (np. opis określonych zjawisk leksykalnych, składniowych czy językowo-komunikacyjnych w oparciu o teorię językowego obrazu świata)	FWS_K2_U04, FWS_K2_U05, FWS_K2_U06, FWS_K2_U07	Kolokwium pisemne, udział w dyskusji w trakcie zajęć dot. omawianych zagadnień
Kompetencji społecznych - Student/ka:			
K1	jest gotów /-a do krytycznej oceny posiadanej wiedzy i umiejętności oraz ich systematycznego uzupełniania i doskonalenia	FWS_K2_K01	Kolokwium pisemne, udział w dyskusji w trakcie zajęć dot. omawianych zagadnień
K2	prezentuje tolerancyjną, otwartą postawę wobec ludzi, reprezentujących inne narody, etnosy, kultury, wyznania i światopoglądy	FWS_K2_K02	udział w dyskusji w trakcie zajęć dot. omawianych zagadnień
K3	ma świadomość odpowiedzialności za zachowanie języka ojczystego, będącego odzwierciedleniem kultury narodowej oraz jest gotów do aktywnego uczestniczenia w życiu kulturalnym oraz korzystania różnorodnych jego form	FWS_K2_K03, FWS_K2_K04	udział w dyskusji w trakcie zajęć dot. omawianych zagadnień

Treści programowe dla zajęć

Lp.	Treści programowe dla zajęć	Efekty uczenia się dla zajęć	Formy zajęć
1.	Zarys historyczny rozwoju etnolingwistyki oraz aktualne kierunki badań. Powiązania etnolingwistyki z innymi dziedzinami nauk humanistycznych. Język a kultura.	W1, W2, W3, U1, U2, K1, K3	Wykład, Wykład synchroniczny
2.	Definicja etnolingwistyki. Źródła, historia, przedstawiciele i dorobek polskiej etnolingwistyki. Teoretyczne i badawcze założenia polskiej etnolingwistyki	W1, W2, U1, U2, K1	Wykład, Wykład synchroniczny
3.	Instrumentarium terminologiczno-pojęciowe etnolingwistyki - Językowy obraz świata (JOS) - Stereotyp - Definicja kognitywna - Punkt widzenia - Profil i profilowanie - Podmiot i podmiotowość - Rama doświadczeniowa, kontekst sytuacyjny i kulturowy słowa - Wartości i wartościowanie	W1, W2, U1, K1	Wykład, Wykład synchroniczny
4.	Stereotyp w perspektywie etnolingwistycznej. Opozycja 'swój' - 'obcy'. Stereotypy narodowe i etniczne. Autostereotyp Polaka. Etnocentryzm stereotypu. Językowy obraz relacji Polaków z innymi narodami i etnosami.	W2, W3, U1, U2, K1, K2	Wykład, Wykład synchroniczny
5.	Płeć w języku i kulturze.	W3, U3, K1	Wykład, Wykład synchroniczny
6.	Tabu w języku i kulturze.	W3, U3, K1	Wykład, Wykład synchroniczny
7.	Językowo-kulturowe obrazy wybranych elementów rzeczywistości (materialnej i niematerialnej), odnoszących się m.in. do grup narodowościowych, etnicznych, ról rodzinnych, uczuć, wartości i antywartości itd.	W3, U3, K2, K3	Wykład, Wykład synchroniczny

Informacje dodatkowe

Forma zajęć	Metody i formy prowadzenia zajęć
Wykład	Wykład z prezentacją multimedialną wybranych zagadnień, Wykład konwersatoryjny, Wykład problemowy, Metoda analizy przypadków, Uczenie problemowe (Problem-based learning), Metoda badawcza (dociekania naukowego)

Forma zajęć	Warunki zaliczenia zajęć
Wykład	- znajomość zagadnień omawianych w trakcie zajęć - znajomość pojęć i terminów z zakresu etnolingwistyki oraz umiejętność posługiwania się nimi - znajomość literatury przedmiotu (*wybrane pozycje i fragmenty wskazane przez prowadzącego /-ą zajęcia) - ocena pozytywna z pisemnego kolowkium zaliczeniowego Kryteria oceniania wg skali ocen stosowanej w UAM: - bardzo dobry (bdb; 5,0): przynajmniej 92% - dobry plus (+db; 4,5): przynajmniej 84% i mniej niż 92% - dobry (db; 4,0): przynajmniej 76% i mniej niż 84% - dostateczny plus (+dst; 3,5): przynajmniej 68% i mniej niż 76% - dostateczny (dst; 3,0): przynajmniej 60% i mniej niż 68% - niedostateczny (ndst; 2,0): poniżej 60%

Literatura

Obowiązkowa

1. Bartmiński J., Językowe podstawy obrazu świata, Lublin 2006 (lub wyd. nast.)
2. Bartmiński J., Stereotypy mieszkają w języku. Studia etnolingwistyczne, Lublin 2007 (lub wyd. nast.).
3. Benedyktowicz Z., Portrety „obcego”. Od stereotypu do symbolu, Kraków 2000.
4. Etnolingwistyka. Problemy języka i kultury, t. 1-27, pod red. J. Bartmińskiego, Lublin 1988-2015
5. Język w kręgu wartości. Studia semantyczne, pod red. J. Bartmińskiego, Lublin 2003.

Dodatkowa

1. Język a Kultura, t. 1: Podstawowe pojęcia i problemy, pod red. J. Anusiewicz i J. Bartmińskiego, Wrocław 1991.
2. Język a Kultura, t. 2: Zagadnienia leksykalne i aksjologiczne, pod red. J. Puzyriny i J. Bartmińskiego, Wrocław 1991.
3. Język a Kultura, t. 3: Wartości w języku i tekście, pod red. J. Puzyriny i J. Anusiewicz, Wrocław 1991.
4. Język a Kultura, t. 4: Funkcje języka i wypowiedzi, pod red. J. Bartmińskiego i R. Grzegorzczkovej, Wrocław 1991.
5. Język a Kultura, t. 5: Potoczność w języku i kulturze, pod red. J. Anusiewicz i F. Nieckuli, Wrocław 1992.
6. Język a Kultura, t. 6: Polska etykieta językowa, pod red. J. Anusiewicz i M. Marcjanik, Wrocław 1992.
7. Język a Kultura, t. 7: Kontakty języka polskiego z innymi językami na tle kontaktów kulturowych, pod red. J. Maćkiewicz i J. Siatkowskiego, Wrocław 1992.
8. Język a Kultura, t. 8: Podstawy metodologiczne semantyki współczesnej, pod red. I. Nowakowskiej-Kempnej, Wrocław 1992.
9. Język a Kultura, t. 9: Płeć w języku i kulturze, pod red. J. Anusiewicz i K. Handke, Wrocław 1994.
10. Język a Kultura, t. 10: Języki subkultur, pod red. J. Anusiewicz i B. Sicińskiego, Wrocław 1994.
11. Język a Kultura, t. 11: Język polityki a współczesna kultura polityczna, pod red. J. Anusiewicz i B. Sicińskiego, Wrocław 1994.
12. Język a Kultura, t. 12: Stereotyp jako przedmiot lingwistyki. Teoria, metodologia, analizy empiryczne, pod red. J. Anusiewicz i J. Bartmińskiego, Wrocław 1998.
13. Język a Kultura, t. 13: Językowy obraz świata i kultura, pod red. A. Dąbrowskiej i J. Anusiewicz, Wrocław 2000.
14. Język a Kultura, t. 14: Uczucia w języku i tekście, pod red. I. Nowakowskiej-Kempnej, A. Dąbrowskiej i J. Anusiewicz, Wrocław 2000.
15. Język a Kultura, t. 15: Opozycja homo – animal w języku i kulturze, pod red. A. Dąbrowskiej, Wrocław 2003.
16. Język a Kultura, t. 16: Świat roślin w języku i kulturze, pod red. A. Dąbrowskiej i I. Kamińskiej-Szmaj, Wrocław 2000.
17. Język a Kultura, t. 17: Życzliwość i agresja w języku i kulturze, pod red. A. Dąbrowskiej i A. Nowakowskiej, Wrocław 2005.
18. Język a Kultura, t. 18: Wielokulturowość w języku, pod red. A. Dąbrowskiej i A. Burzyńskiej-Kamienieckiej, Wrocław 2006.
19. Język a Kultura, t. 19: Czas – język – kultura, pod red. A. Dąbrowskiej i A. Nowakowskiej, Wrocław 2006.
20. Język a Kultura, t. 20: Tom jubileuszowy, pod red. A. Dąbrowskiej, Wrocław 2008.
21. Język a Kultura, t. 21: Tabu w języku i kulturze, pod red. A. Dąbrowskiej, Wrocław 2009.
22. Język a Kultura, ; t. 22: Idiolekty w różnych sferach komunikacji, pod red. A. Żurek, Wrocław 2011.
23. Krawczyk-Tyrpa A., Tabu w dialektach polskich, Bydgoszcz 2001.
24. Kreowanie świata w tekstach, pod red. A.M. Lewickiego i R. Tokarskiego, Lublin 1995.
25. Kreowanie światów w języku mediów, pod red. P. Nowaka i R. Tokarskiego, Lublin 2007.
26. Marczeńska M., Ja cię zamawiam, ja cię wypędzam... Choroba. Studium językowo-kulturowe, Kielce 2012.

27. Nazwy wartości. Studia leksykalno-semantyczne I, pod red. J. Bartmińskiego i M. Mazurkiewicz-Brzozowskiej, Lublin 1993.
28. O definicjach i definiowaniu, pod red. J. Bartmińskiego i R. Tokarskiego, Lublin 1993.
29. Profilowanie pojęć, pod red. J. Bartmińskiego, Lublin 1993.
30. Profilowanie w języku i w tekście, pod red. J. Bartmińskiego i R. Tokarskiego, Lublin 1998.
31. Punkt widzenia w języku i w kulturze, pod red. J. Bartmińskiego, S. Niebrzegowskiej-Bartmińskiej i R. Nycza, Lublin 2004.
32. Relatywizm w języku i kulturze, pod red. A. Pajdzińskiej i R. Tokarskiego, Lublin 2010.
33. Słownik stereotypów i symboli ludowych, pod red. J. Bartmińskiego i S. Niebrzegowskiej(-Bartmińskiej), t. 1: Kosmos, z. 1: Niebo, światła niebieskie, ogień, kamienie, Lublin 1996; z. 2: Ziemia, woda, podziemie, Lublin 1999; z. 3: Meteorologia, Lublin 2012, z. 4: Świat, światło i metale, Lublin 2012.
34. Tyrpa A., Cudzoziemcy i obce kraje w dialektach polskich, Kraków 2011.
35. Wartości w językowo-kulturowym obrazie świata Słowian i ich sąsiadów, 1, pod red. M. Abramowicza, J. Bartmińskiego i I. Bielińskiej-Gardziel, Lublin 2012.
36. Wartości w językowo-kulturowym obrazie świata Słowian i ich sąsiadów, 2: Wokół europejskiej aksjofery, pod red. J. Bartmińskiego, I. Bielińskiej-Gardziel i S. Niebrzegowskiej-Bartmińskiej, Lublin 2014.
37. Wartości w językowo-kulturowym obrazie świata Słowian i ich sąsiadów, 3: Problemy eksplikowania i profilowania pojęć, pod red. I. Bielińskiej-Gardziel, S. Niebrzegowskiej-Bartmińskiej i J. Szadury, Lublin 2014.
38. Wierzbicka A., Semantyka. Jednostki elementarne i uniwersalne, Lublin 2010.
39. Wierzbicka A., Słowa klucze. Różne języki – różne kultury, Warszawa 2013.

Nakład pracy studenta i punkty ECTS

Rodzaje zajęć studenta	Średnia liczba godzin* przeznaczonych na zrealizowane rodzaje zajęć
Wykład	30
Czytanie wskazanej literatury	50
Przygotowanie do zaliczenia	10
Łączny nakład pracy studenta	Liczba godzin 90
Liczba punktów ECTS	ECTS 3

* godzina (lekcyjna) oznacza 45 minut

Efekty uczenia się dla kierunku

Kod	Treść
FWS_K2_K01	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do oceny i dokonywania autorefleksji, dzięki czemu ma świadomość poziomu swojej wiedzy i konieczności jej poszerzania oraz doskonalenia zdobytych umiejętności
FWS_K2_K02	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do postrzegania różnorodności kulturowej ludzkości i wynikającego z niej przyjmowania postawy poszanowania, otwartości i tolerancji wobec różnic kulturowych oraz jednostkowych
FWS_K2_K03	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do aktywnego uczestniczenia w życiu kulturalnym społeczności lokalnej, a także inicjowania i kultywowania kontaktów międzynarodowych i międzykulturowych
FWS_K2_K04	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do doceniania tradycji i dziedzictwa kulturowego ludzkości, aktywnego uczestnictwa w działaniach na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego regionu
FWS_K2_U01	Absolwent/ka potrafi wyszukiwać, analizować, oceniać, selekcjonować i integrować informacje z wykorzystaniem różnych źródeł oraz formułować na tej podstawie krytyczne sądy w celu realizacji założonego zadania badawczego oraz w sytuacjach zawodowych
FWS_K2_U02	Absolwent/ka potrafi w pogłębionym stopniu analizować prace innych autorów, syntezować różne idee i poglądy, dobierać metody badawcze, opracowywać i prezentować wyniki, pozwalające na rozwiązywanie zadań w obrębie językoznawstwa, literaturoznawstwa, przekładoznawstwa
FWS_K2_U03	Absolwent/ka potrafi samodzielnie zdobywać i poszerzać wiedzę oraz swoje umiejętności badawcze, a także podejmować autonomiczne działania zmierzające do rozwijania własnych predyspozycji twórczych i naukowych
FWS_K2_U04	Absolwent/ka potrafi integrować wiedzę z różnych dyscyplin naukowych i zastosować ją w sytuacjach profesjonalnych
FWS_K2_U05	Absolwent/ka potrafi merytorycznie argumentować oraz formułować wnioski z wykorzystaniem poglądów własnych i cudzych w języku wschodniosłowiańskim i w języku polskim
FWS_K2_U06	Absolwent/ka potrafi formułować krytyczne opinie o wytworach kultury i cywilizacji na podstawie wiedzy naukowej i doświadczenia, rozumie rolę języka i twórczości literackiej, komunikacji kulturowej i interkulturowej oraz nowoczesnych procesów technologicznych związanych z przetwarzaniem mowy i języka
FWS_K2_U07	Absolwent/ka potrafi porozumiewać się przy użyciu różnych kanałów i technik komunikacyjnych ze specjalistami w zakresie językoznawstwa lub literaturoznawstwa, prezentując przy tym wysoką kulturę języka polskiego i języka wschodniosłowiańskiego
FWS_K2_W01	Absolwent/ka zna i rozumie pogłębioną przedmiotową i metodologiczną specyfikę badań nad językiem, literaturą oraz kontekstami kulturowymi z zakresu obszaru wschodniosłowiańskiego, możliwości poszerzania i pogłębiania zdobytej wiedzy, a także twórczego jej zastosowania w działalności profesjonalnej
FWS_K2_W02	Absolwent/ka zna i rozumie na poziomie rozszerzonym kluczowe zagadnienia i terminologię specjalistyczną z zakresu językoznawstwa, literaturoznawstwa, przekładoznawstwa, języków specjalistycznych, komunikacji międzykulturowej, jak i praktyczne zastosowanie tej wiedzy w badaniach filologicznych i działalności zawodowej
FWS_K2_W03	Absolwent/ka zna i rozumie w sposób uporządkowany, pogłębiony i rozszerzony terminologię, teorię i metodologię oraz procesy rozwojowe z zakresu badań nad językiem, literaturą i ich kulturowymi, cywilizacyjnymi oraz kontekstami historycznymi
FWS_K2_W04	Absolwent/ka zna i rozumie w pogłębionym stopniu dokonania, ośrodki i szkoły badawcze oraz powiązania badań językoznawczych i literaturoznawczych z innymi dyscyplinami z zakresu nauk humanistycznych
FWS_K2_W05	Absolwent/ka zna i rozumie wybrane zagadnienia komparatystyki językowej lub literackiej, procesy wymiany kulturowej i ich znaczenie dla współczesnych procesów integracyjnych